Nr 15

Näringsutskottets betänkande i anledning av motion om auktorisation för hemförsäljning.

Ärendet

I motionen 1974:248 av fru Mogård (m) och fru Troedsson (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning om att handel genom direkt hemförsäljning endast skall tillkomma företag som erhållit auktorisation.

Motionen

Direktförsäljningen till hushållen har liten omfattning – den motsvarar enligt en beräkning cirka 2 % av den egentliga detaljhandelns omslutning – men får inte nonchaleras, säger motionärerna. Direktleveranserna till hushållen har under de senaste åren ökat markant, även när det gäller produkter av dagligvarukaraktär. I glesbygden torde det finnas ett visst behov av denna försäljningsform, menar motionärerna, och den kan komma att utvecklas alltmer, särskilt i tätorternas ytterområden. Det finns emellertid, anförs det, anledning att känna tveksamhet inför den typ av service som hemförsäljningen utgör. Tveksamheten gäller främst vissa försäljningsmetoder som innebär att konsumentens varuokunnighet och tvångssituation utnyttjas.

Pågående utredning

Hemförsäljningskommittén (Ju 1973:10; ordförande: generaldirektör Lars Ag) har till uppdrag att verkställa översyn av reglerna om hemförsäljning m. m.

I direktiven erinras först om innebörden av lagen (1971:238) om hemförsäljning m. m., vilken ger konsument möjlighet att frånträda vissa köp- eller s. k. abonnemangsavtal som har ingåtts vid säljarens besök i konsumentens bostad eller under andra likartade förhållanden genom att inom en vecka – "ångerveckan" – skriftligen meddela säljaren att han frånträder avtalet. Lagen är inte tillämplig på avtal som ingås per telefon och inte heller på rena kontantköp. Frågor om lämpligheten av dessa undantag diskuterades utförligt vid lagens tillkomst. Konsumentombudsmannen (KO) har i skrivelse till justitiedepartementet i december 1972 redovisat erfarenheter av lagens tillämpning och föreslagit ytterligare åtgärder till skydd för konsumenterna. Av KO:s skrivelse framgår, sägs det i direktiven, att kunskapen om hemförsäljningslagen inom näringslivet och bland allmänheten numera är tämligen god och att lagen lojalt

tillämpas av de flesta företag som bedriver hemförsäljning. Det finns dock enligt KO företag som medvetet underlåter att korrekt tillämpa lagen. De exempel som KO har dragit fram ger enligt KO vid handen att hemförsäljningslagens civilrättsliga ogiltighetssanktion ibland är otillräcklig från skyddssynpunkt. De sakkunniga skall överväga vilka ytterligare åtgärder som kan behöva vidtas. En möjlighet anges vara att göra hemförsäljningslagens regler om formerna för ingående av avtal straffsanktionerade. Ett alternativ härtill är att skapa möjlighet att förbjuda näringsidkare som missbrukat hemförsäljningen att i fortsättningen bedriva sin verksamhet i den formen. Detta alternativ har enligt direktiven påtagliga fördelar, men det betecknas samtidigt som angeläget att se till att ingreppen i näringsfriheten inte blir större än vad konsumentintresset kräver. KO har förklarat sig hysa den bestämda uppfattningen att telefonförsäljningen har ökat i omfattning på senare tid som en följd av det skärpta konsumentskyddet vid hemförsäljning. Erfarenheterna i KO:s verksamhet tyder på att försäljningsformen inte sällan missbrukas. De sakkunniga skall undersöka om svårigheterna att anpassa hemförsäljningslagens system till försäljning per telefon kan övervinnas. Som alternativ eller komplement till en civilrättslig reglering bör enligt direktiven även övervägas en reglering av näringsrättslig art. En möjlighet är att en näringsidkare kan förbjudas att ägna sig åt telefonförsäljning, om han vid bedrivande av sådan verksamhet systematiskt åsidosätter vissa normer som kan anges gälla för verksamheten.

Enligt KO har det inte kommit fram något som tyder på att hemförsäljning mot kontant betalning i nämnvärd utsträckning har skett i former som är till konsumenternas nackdel. Vid översynen av hemförsäljningslagen skall emellertid även frågan om kontantköp tas upp till omprövning. Det står de sakkunniga fritt att även ta upp andra lagstiftningsfrågor med anknytning till hemförsäljningslagen än de som särskilt nämnts i direktiven.

Utskottet

Genom lagen (1971:238) om hemförsäljning m. m. har konsumenterna fått ett avsevärt skydd mot missbruk av hemförsäljningsformen. Såsom belysts av konsumentombudsmannen och nu anförs i motionen lämnar förhållandena på detta område dock fortfarande en del övrigt att önska. Förra året tillsattes en särskild utredning, hemförsäljningskommittén (Ju 1973:10), för att göra en översyn av reglerna om hemförsäljning.

Motionärerna framför tanken på ett auktorisationskrav för företag som vill ägna sig åt hemförsäljning. Hemförsäljningskommittén skall överväga inte bara skärpta civilrättsliga regler utan också en näringsrättslig reglering på området. Även om inte möjligheten att införa ett auktorisationssystem – ett från näringsfrihetssynpunkt långtgående ingrepp – nämns i kommitténs direktiv får det anses att motionärernas

önskemål i det väsentliga tillgodoses genom det utredningsuppdrag som redan har lämnats.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionen 1974:248.

Stockholm den 2 april 1974

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Bengtsson i Landskrona (s), Gustafsson i Byske (c), Andersson i Storfors (s), Andersson i Örebro (fp), Rask (s), Blomkvist (s), Hovhammar (m), Wååg (s), fru Hambraeus (c), herrar Svensson i Malmö (vpk), Petersson i Ronneby (c) och fru Radesjö (s).

GOTAB 74 7340 S Stockholm 1974